

القابلية الشعرية لشعر الحكم عند نابي في الادب التركي

الباحث عبد الرحمن خليل خلف

المخلص العربي

ان الشاعر نابي هو من اكبر الشعراء الاتراك في شعر الحكم . ولد هذا الشاعر في اورفا سنة 1642 وتوفي في اسطنبول سنة 1712 وهو من شعراء الديوان وهو مشهور بهذا الطراز من الشعر . ان لهذا الشاعر خيالات واسعة في ميدان الشعر التركي وحيث كان قلمه يكتب الشعر بغزارة وكانت اشعاره اكثرها تستند على مبدأ الشعر من اجل الشعب . وشعره كان على شكل مثنوي . ان هذا الشاعر كذلك كانت له القابلية في كتابة الامثال الشعبية والاقوال المأثورة . وهو من اسس لنفسه تيارا شعريا مع معاصريه وهو طرز شعر الحكم .

ÖNSÖZ

Türklerin İslam dini ve kültürünü benimsedikten sonra, Anadolu'da Arap ve özellikle Fars Edebiyatlarını örnek alarak oluşturdukları yazılı edebiyattır. Bu dönemin şairleri (ozanları) şiirlerini divan adı verilen kitaplarda topladıkları için söz konusu edebiyata da Divan Edebiyatı denilmiştir. Özellikle, medreseden yetişen aydın sanatçı ve yazarların saray ve çevresinde oluşturdukları bir edebiyat geleneği olduğu için, Havas (Yüksek Zümre) edebiyatı, Saray edebiyatı, Klasik Türk edebiyatı gibi adlarla da anılmaktadır. Divan edebiyatı sözünün 1900'den sonra ortaya çıktığı sanılmakta ve ilk defa kimin kullandığı bilinmemektedir.

TARİHSEL GELİŞME

Türklerin İslam Dinini kabul etmeleriyle toplum yapısı köklü değişikliklere uğrar. XII. yüzyıla gelindiğinde ise, saray, konak, medrese ve halk arasında değişik sanat ve edebiyat anlayışları kendini gösterir. Çağın genel çerçevesi içerisinde Arapça, bilim dili; Farsça, kültür ve sanat dili olarak benimsenir. Böylece Osmanlıca denilen bir karma dil ortaya çıkan ve arı (saf) Türkçe yi kullanan halk şairleri yanında bir de Osmanlıca ile eserler veren aydınlar sınıfı oluşur. Böyle olmakla beraber aydınları halktan tecrit (dışlamak) etmek mümkündür. Divan edebiyatı bütün yazılı edebiyatlar gibi iki ana kolda gelişme göstermiştir:

1-Şiir

2-Düzyazı

XIII. yüzyıldan XIX. yüzyılın ortalarına kadar süren Divan edebiyatında şiirin gelişmesi dört ana dönemde incelenir.

Sözde darbü'l-mesel iradına söz yok amma

Söz dur âleme senden kala bir darb-ı mesel

Nabi

Türk edebiyatında hikemî şiirin en büyük temsilcisi olan Nâbî, 1642 yılında Urfa'da doğmuş ve 1712 yılında İstanbul'da gözlerini hayata yummuştur. Bir divan şâiri olan Nâbî'nin şöhreti şiirinin ana felsefesini oluşturan hikemî tarzdan gelir. Sağlığında pek çok pâdişâh görmüş, yaşadığı müddetçe devrindeki hemen bütün şâirler tarafından üstat olarak kabul edilmiş nadir şahsiyetlerdendir. Çağdaşı olan bütün şâirler ondan övgü ve hayranlıkla bahsederler. Şâir Sâlim'in şu dörtlüğü devrindeki şâirlerin Nâbî'ye bakışını çok güzel yansıtmaktadır. Salim, Üstad Nâbî'nin Halep'ten İstanbul'a gelişiyle baştan ayağa mutluluk duyduklarını, söz ustası bu büyük şâirin geldiğini duyan bütün şâirlerin can u gönülden onu karşılamaya çıktıklarını söylemektedir: Stanbul'a Haleb'den Nâbî-i üstâd geldikde

Kudûm-ı makdem-i pâki bizi şâd etdi ser-tâ-ser

Kudûmün gûş edince ol suhan-perverd-i eş'arın

Derûn-ı dilden istikbâl etdi cümle şâirler⁽¹⁾

Kendi devrine kadar devam eden divan şiirinin artık hemen bütün klasik örnekleri verilmiş olduğundan, onun zamanına kadar çok büyük divan şâirleri yetişmiş bulunduğu Nâbî şiirde yeni bir yol denemiş ve fikrin, düşüncenin, hikmetin ağır bastığı şiir yolunu tercih etmiştir. Onun bu tercihi hususunda Nâbî hakkında müstakil bir eser kaleme alan Mine Mengi şunları söyler. "Nâbî, devrindeki şâirlerin şiir anlayışını beğenmez, öz bakımdan eski şiir geleneğini devam ettirmelerini kınar ve çağdaşlarını şiire yenilik getirmemekle suçlar. Gerek şâirin yaratılışı, gerekse Osmanlı toplumunun o devirdeki bozulmuş düzeni, Nâ-bî'yi şiirde o zamana kadar söylemiş ve yazmış olanların yolunda yürümemeğe zorlar... Ve bunun sonu-1 cunda Nâbî, Türk şiirini yeni bir vadiye, fikir ve hik- i met vadisine götürmüştür⁽²⁾:

Onun kendi devir eleştiri-1 sine ayırdığı pek çok mısraı bulunmaktadır. Edebiyatı-1 mızın ilk pedagoji eserlerinden sayılan Hayriye adlı eserinde oğluna öğütler verirken devrindeki pek çok şâiri ham olarak niteler ve şöyle eleştirir:

Baksan ekser süban-ı şâir-i ham

Zülfü sünbül gül ü bülbül mey câm

Çıkamaz dâire-i dilberden

Kad ü hadd ü leb ü çeşm-i terden

Geh bahara dolaşır geh çemene

İlişür serv ü gül ü yâsemene

(¹) 1 Salim Divanı, (Haz: Adnan ince), YÖK Matbaası, Ankara 1994, s. 467. Devrindeki şâirlerin Nâbî'ye olan hayranlığı ve ona olan övgüleri için şu eserlere bkz: Hüseyin Yorulmaz, Divan Edebiyatında Nâbî Ekolü -Eski Şiirde Hikemiyât. Kitabevi Yay., istanbul 1996, s. 42-51; Abdül-kadir Karahan, Nâbî, Kültür ve Turz. Bak. Yay., Ankara 1987, s. 21.

(²) Mine Mengi, Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991, s. 26,27.

Reh-i nâ-reftede cevlân edemez

Sapa vadileri seyrân edemez

Edemez sayd-ı meânî-i bülend

Atamaz gayb şikârına kemend

Geçinür ma 'nâ-yı hâyîde ile

Lafz-ı meşhûr-ı cihân-dîde ile³

(Şöyle bir baksan, acemi şâirlerin şiirlerini çoğunlukla zülfile sünbül, gül ile bülbül, içki ile kadın ten ibaret görürsün. Öylesi şiir, dilber ile boy, m nak, dudak ve yaşlı göz dairesinden çıkamaz, şiir bazen baharı, bazen çemeni dolaşır. Bazen serviye, güle yahut yâsemene ilişir. Kimsenin gidi diği orijinal bir yolda dolaşamaz, sapa vadilerde zinemez. Yüksek mânâları avlayamaz, gayb an kemend atamaz. Daha evvel başkalarının soyka mânâ ile geçinir, dünya görmüş meşhur savunur).

Bu beyitler, aslında bugünkü halkçılık - estetik şıklığı açısından da yorumlanabilir. Bu beyitle getirilen hususlar ve kullanılan imgeler tam da şıklığın argümanlarıyla doludur.

(Reh-i nâ-refted) yemeyen, sapa vadileri dolaşamayan, maânî-i bülen-ch avlayamayan, gayb şikârına kement atamayan kişi tam bugünün diliyle halkçılık olanın peşine takılanlardır.

Yani bunlar hazır olanı, üretilmiş olanı, gündelik ve yaygın olanı tüketme peşindedirler. Bunların karşısında yer alanlar ise, birilerinin hiç durmaksızın tüketeceği var olanı üretenlerdir.

Onlar, varlık alanına getirirler ve adına orijinal denilen şeylerin kaygısını çekerler, bu kaygı onları orijinal yapar, üretici, doğurgan, benzeri olmayan yapar. Orijinalin PeşindePek çok araştırmacı Nâbî devrindeki niteliksiz şâir bolluğuna değinmiştir: "Nâbî'nin yaşadığı çağda şâirden çok müteşâir (şairlik taslayan) kimselerin bolluğu göze çarpar. Bu sebeptendir ki Sabit 'kaldırım taşları altında birer şâir var' demekten kendisini alamamıştır⁽⁴⁾:"

Aslında bu "kaldırım taşları altında birer şâir var" sözü, estetik olanın az ve nadir, halkçılık olanın çok ve sıradan oluşunu veciz bir dille ifade etmektedir. Yani popüler olanın seri üretim halini.

Nâbî'nin bir hayli hacimli olan divanı ve Hayriye adlı eseri onun şiirin estetik varlığına ilişkin kanaatlerini taşıyan pek çok örnekle doludur. Bunlarda ön plana çıkan husus, Nâbî'nin şiirde anlama, hikmete ve insana faydaya verdiği değerdir. Bu üç değer, biraz da estetik olanın özelliklerini yansıtır. Halkçılık olanda an-farm karşılık güdüm, hikmete karşılık duygusallık ve heyecan, bir birey olarak insanlık yerine kitle vardır. Ayrıca yukarıdaki mısralarda görüldüğü gibi, Nâbî'nin en hassas olduğu konulardan biri de şiirde orijinalliktir. Şâir, orijinal olmayan şiiri, şiir

---

(3) Nâbî, Hayriye, (Haz: iskender Pala), Bedir Yay., istanbul 1989, s. 153-154. (999-1004. beyitler arası). Açıklamaların başında yer alan rakamlar, metindeki beyit numaralarını göstermektedir.

(4) Abdülkadir Karahan, Nâbî, Kültür ve Turz. Bak. Yay., Ankara 1987, s. 52.

kabul etmez. Şâir, bilineni tekrardan kaçınmalıdır, reh-i nâ-refte'de (daha önce yürünmemiş bir yol, farklı ve orijinal olanı tercih etme) yürümelidir. Sapa vadileri(denenmemişi deneme) dolaşmah; sayd-ı ma 'ân-i bülende (yüce anlamların peşinde olma) talip olmalıdır. Nâbî, şiirde orijinal olmayı şu beytiyle çok özlü bir şekilde dile getirmiştir.

Taze bir ma 'nâ-yı nâ-güfte zuhur etmeyicek Kıyamam âb-ı ruhun dökmeye Nâbî kalemin⁽⁵⁾

Şâir, daha önce kimsenin söylemediği bir sözü veya söyleyiş tarzını yakalamadıkça, kalemin yüz suyunu dökmeye kıyamadığını söylemektedir. Yani daha önce söylenmiş, hiç bir orijinalliği kalmayan sözü tekrar söylemenin hiç bir anlamı yoktur. Zaten bu tavrda bir orijinallik de bulunmaz. Oysa şâir, işte bunun; söylenmemişi söylemenin, yeni bir şeyler demenin ve bu deyişle de dillerde destan olmanın peşinde olmalıdır. Bunun için de çok fazla eser vermenin bir anlamı yoktur. Koca Râgıp Paşa'nın dediği gibi:

Eğer maksûd eserse mısra-ı berceste kâfidir⁽⁶⁾

(Eğer kalıcı bir eser bırakmak istiyorsan, herkesin hayran olacağı mucize gibi bir mısra bile kurmak yeterlidir).

Kalıcı olanın, her devir insanının ebediyet duygusuna hitap etmenin zorlukları vardır ve bunun için de kemiyete değil, keyfiyete bakılır. Bu tür insanlar Hüseyin Çelebi'nin dediği gibi;

Söylemez söylemez amma riürr-i meknûn söyler⁽⁷⁾

Yani bunlar söylemezler, söylemezler bir söyleyince de ağızlarından eşsiz inciler dökülür, dinleyeni kendisine hayran bırakırlar.

Nâbî, bir şâirin eşsiz nitelikli sözler söylemesinin nasıl mümkün olacağına da değinmiştir. Şu beytiyle:

Nâbîyâ ister isen taze peyâm-ı mânâ Kalemün âlem-i endîşede câsûs olsun⁽⁸⁾

⁽⁵⁾Nâbî Divanı, (Yay: Ali Fuat Bilkan), MEB. Yay., istanbul 1997, C.II, s. 763/402/7.

⁽⁶⁾Koca Râgıp Paşa da Nâbî ekolünü devam ettiren önemli şâirlerden biridir. Bu mısraı ve diğer şiirleri için şu esere bkz: Hüseyin Yorulmaz, Koca Râgıp Paşa, K.B. Yay. Ankara 1992, s. 156.

⁽⁷⁾ iskender Pala, Kronolojik Divan Şiiri Antolojisi (Dîvânü'd-Devâvîn), Akçağ Yay., Ankara 1995, s. 427.

⁽⁸⁾ Nâbî Divanı, (II/909/594/5).

Şâire göre, yepyeni anlamlar, başka söyleyişler peşinde olanların kalemi, düşünce (bugün için imge diyelim) âleminde casusluk yapmalıdır: Yani sürekli "yeni, değişik, bir başka nasıl söyleyebilirim" in endişesini çekmelidir şâir. Bu sıfatları haiz olmayan, yeni anlam ve söyleyişler türetmeyen şâirleri, Nâbî, çocuğu olmayan kadına benzetmektedir:

Tıfıdan münkatı' olmuş zene benzer gûyâ Ma 'nâ-yı taze doğurmazsa eğer şakk-ı kalem⁽⁹⁾

Nâbî ve Halkçılık Eleştirisi

Her insanın farklı yetenek ve ilgisi olduğu gibi, aynı branş içinde bile olsa her sanatkârın da farklı bir anlatım yolu, yani üslûbu vardır. Her biri divan şâiri olmakla beraber, Fuzûlî âşıkane gazelde, Nedim şûhâne gazelde ünlü olmuştur. Benzer şekilde gazel deyince akla Fuzûlî, Bakî, Şeyhülislam Yahya, Nedim gelirken; kasidede de ilk önce akla Nef î gelir. Bağdatlı Ruhî ter-kib-i bendiyle, Azmizâde Halefî rubailerıyla ün salmıştır. Fuzûlî de Nedim de gazel yazar, fakat dünya görüşleri, üslûpları çok farklıdır. Şâirler orijinal olmak, daha önce denenmemişi denemek ve akranı arasından sıyrılabilmek için bazen çok farklı yollar denemişlerdir. Meselâ gazelde gerçek bir üstat olarak kabul edilen Necatî, daha çok şiirlerinde atasözlerini çokça kullanmasıyla meşhur olmuştur. Bu, şüphesiz bir üslûp özelliğidir. Ve zaman zaman da bazı şâirler şiirlerinde atasözü, deyim, mahallî söyleyiş kullanma tercihini bir hayli ileri boyutlara taşımış, kimi bunda çok muvaffak olmuş ve takdir görmüştür: "Atasözlerini nazma çekmede Güvâhî o kadar kudret göstermiş ve muvaffak olmuştur ki kendisinin, yalnız bu işi başarmak için dünyaya geldiği ve bu hususta kullandığı veznin de adeta atasözleri için hassaten icat edilmiş olduğu fikrini hatıra getirmektedir⁽¹⁰⁾:

Kimileri de bu hareketiyle zaman zaman eleştiri konusu olmuştur. İşte bu, şiirlerinde atasözü kullanmayı ileri derecelere taşıyan ve bu yönüyle asrında çok meşhur olan şâirlerden biri de "atasözleri ve deyimlere, âdet ve geleneklere bulunduğu göndermelerle çağdaşı şâirler arasında ayrıcalıklı bir yeri olan" Bosnalı Sâbit'tir. Yazımızın başlığını taşıyan Nâbî'nin popülist olana karşı eleştirisi de Sabit merkezli bir hadisenin tarihe mal olmasından dolayıdır. Sabit, Nâbî'nin çağdaşı olan şâirlerdendir ve Nâbî için "üstâd-ı cihan⁽¹¹⁾". Diyecek kadar büyük bir Nâbî hayranıdır. Sabit, Nâbî hakkında:

⁽⁹⁾ Bkz: Mine Mengi, Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991, s. 35.

⁽¹⁰⁾ Dehri Dilcin, Türk edebiyatında Atasözleri, TDK. Yay., Ankara 2000, (2. Baskı), s. XXVII.

⁽¹¹⁾ Bkz. : Hüseyin Yorulmaz, Divan Edebiyatında Nâbî Ekolü-Eski Şiirde Hikemiyât, s.59

Kim bulur Nâbî Efendi gibi hep taze hayâl
Feyz Sabit yine pîrân-ı küben-sâldedir⁽¹²⁾

Diyerek onun büyüklüğünü ve şiir sahasındaki üstünlüğünü söylemekten çekinmemiştir. Sabit'in Nâbî'yi övgü makamında daha pek çok şiiri vardır. Bu şiirlerinde o, Nâbî'ye karşı olan derin hayranlığını samimi bir dille ifade etmiştir.

Sözde darbü'l-mesel iradına söz yok amma

Söz odur âleme senden kala bir darb-ı mesel

Nâbî bu beytiyle, "şiirde atasözü kullanmanın güzel ve hoş olduğunu, ancak asıl hünerin insanın kendisinden sonraya kalacak ve atasözü niteliği kazanacak değerde söz söyleyebilmek olduğunu" söylemektedir⁽¹³⁾. Nâbî, gerçekten de bu beytine uygun bir şekilde, sözleri atasözü gibi dillerde dolaşan nadir şâirlerimizden biridir. Zira ondaki hassasiyet; sözü, söylemiş olmaktan, şairlik taslamak veya bir menfaat ummak için söylemiş olmaktan ziyade ebediyete, insanlığa her zaman ibret, ders ve haz verecek eser bırakma kaygısından kaynaklanmaktadır.

Araştırmacılar Nâbî'nin bu beytini Sâbit'e tariz makamında söylediğini ifade ederler⁽¹⁴⁾. Gibb de, "eğer Nâbî bu beyti yazarken Sâbit'i düşünmüş idiyse zarif ve haklı bir tenkit amaç edinilmiş olmaktadır"⁽¹⁵⁾ demektedir. Sâbit'in aşırı darbimesel (atasözü) kullanma düşkünlüğü, bazılarının onu eleştirmesine sebep olmuştur. "Atasözleri ve deyimleri komik bir tarzda kullanmak onun için şiir yazmada en büyük merakı olarak görülür... Sâbit'in atasözleri ve deyimlere olan düşkünlüğü yerli yersiz, cinas, tezat ve tevriyeyi beraberinde getirir. Bu sanatlar şiiri süsleyen ve dile tasarrufu sağlayan birer unsur iken Sâbit'te külfet olarak karşımıza çıkar"⁽¹⁶⁾. Zaten Nâbî de onun bu tarafını şu beytiyle dile getirir:

Darbu'l-mesel iradına bu asırda Nâbî

Kimse olamaz Sabit Efendiye reside

⁽¹²⁾ Ali Fuat Bilkan, Nâbî, Hikmet-Şâir-Tarih, Akçağ Yay., Ankara 1998, s. 49-50.

⁽¹³⁾ Ayrıca bkz: Abdülkadir Karahan, Nâbî, Kültür ve Turz. Bak. Yay., Ankara 1987, s. 60.

⁽¹⁴⁾ Sabit Divanı, (Haz: Turgut Karacan), Sivas 1991, s. 21

⁽¹⁵⁾ E.J. Wilkinson Gibb, Osmanlı Şiir Tarihi, (Ter: Ali Çavuşoğlu), Akçağ Yay., Ankara 1999, C.III-IV, s. 277.

⁽¹⁶⁾ Turgut Karacan, Sabit Divanı, Giriş bölüm, s. 69,70.

Sabit için bu övgüyü yapan Nâbî, onun bu yerli yersiz atasözünü kullanma alışkanlığını da işte yukarıda aldığımız beyitte eleştiri konusu yapmıştır: Şiirde atasözünü kullanmak ne güzeldir; fakat daha güzel ve ebedî kalacak olan ise atasözünü değerinde bir söz söylemektir.

Hiç kimse çıkıp da Sabit için "sıradan bir şâirdir" diyemez. Zira o da ⁽¹⁷⁾. Yüzyıl divan şiirinin önde gelen şâirlerinden biridir. Fakat ondaki yerli yersiz, atasözünü, deyim, mahallî söyleyiş tarzını kullanışı, zamanla şiirlerinin anlaşılmasını güçleştirmiş, hatta bazen imkânsız hale getirmiştir. Şairliğine diyecek yoktur, ancak şiir kurgusunda baş vurduğu yol, halkçılık olana düşkün oluşun doğal sonucu olarak zamanla onun unutulması sına sebep olmuştur. Halkçılık tarzın bir yansıması oh verili olanı kullanmak aslında atasözleriyle uyum terir. Orijinallik verili olana değil üretilene dayanır. estetik olanın yansımasıdır. Sâbit'in yaşadığı devirde şiirde atasözünü fazlasıyla kullanmak cazibesine kapıldığı, o zaman için fazlasıyla halkçılık olan bu yolu tercih ettiği bellidir. Ama bu üslubu şiire "yedirememek ve onu estetik kurguda bir ahenk içine oturtama bugünkü anlamıyla halkçılığın tuzağına düşmeye i bir örnektir. ¹⁸ⁿ

Sonuç

Bazı araştırmacılar, Nâbî'ye Sâbit'in şiirlerinde iki sözlerini çokça kullandığı yolunda tariz yollu olsa (bazen de övücü mahiyette sözler sarf edildiğini, bî'nin de işte bunun üzerine yukarıdaki beyitleri söyle diğini aktarırlar. Yani Nâbî, Sâbit'i bu tavrından dolayı hem övmekte, hem de yermektedir. Övmektedir zira, o gün için Sabit hakikaten zor bir işi başarıyla yürütmekte ve hikemî şiirin esaslarından birinde fevkalade başarı olmaktadır.

Yermektedir zira, Sabit bu işte aşırıya kaçmıştır, her aşırılık peşinden sapmayı, gayeyi değil gayeye götüren vasıtayı gaye hâline dönüştürmeyi getirir. Bir de "yaygın olanın, günübirlik revaçta olanın peşine takılmak ve orada kalmak" olarak niteleyebileceğimiz halkçılık tuzağına düşmek vardır ki Sâbit'in başına gelen de bu olmuştur:

Şiirlerde atasözlerini kullanmak güzel, ama gerçek bir şâir, mustarip bir sanat-çıysa dillerde atasözleri gibi söylenecek sözler şöyle asıl marifet budur.

Sabit birinci şıkta kalmıştır; güzel atasözlerini şiirde kullanmıştır, amma zamanla o halkçılık tavrı geçerliliğini yitirmiş ve halkçılığa kapılanı da unutulmuşu terk etmiştir.

---

(17) Sanatın halkçılık ve estetik yanları, Şaban Sağlık tarafından incelenmiş ve bu iki kavramın şekle ve içeriğe ilişkin yapısal elemanları Esat Mahmut Karakurt ve Ahmet Hamdi Tanpınar örneğinde mukayeseli olarak bütün yönleriyle ele alınmıştır. Bu çalışmada zaman zaman kavramsal çerçeve açısından bu çalışmaya başvurulmuştur.

Daha geniş bilgi isteyenler bu esere bakabilirler. Şaban Sağlık, Popüler ve Estetik Roman Kavramları Açısından Esat Mahmut Karakurt ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanları Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma, Ondokuz Mayıs Üniv. Sos. Bil.Ens., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 1998.

¹⁸ Ali Fuat Bilkan, Nâbî, Hikmet-Şâir-Tarih, Akçağ Yay., Ankara 1998, s.51.

Nâbî ikinci yolu seçmiştir, dillerde hâlâ destan olan atasözü kıymetinde metinler kurmuştur ve o, estetik olanın kaderini yaşamaktadır: Ne kadar zaman geçerse geçsin unutulmuş onun kapısından bile geçemeyecek, dünya durdukça sözleriyle insanlığa hikmeti fısıldamaya devam edecektir. Bütün bunlardan şu dersi çıkarmak gerekiyor. Halkçılık, yani yaygın olan kurgu biçimi sanatçı için tam bir tuzaktır. Sanatçı gününü kurtarmaya, alkış sevdasıyla sağa sola seğırtmeye çalışmamalıdır.

Tarih göstermiştir ki, öldükten sonra bile peşinden alkışların devam ettiği insan sayısı çok az olmuştur.

Genelde sanatçı çağını aşan insan olduğundan, şöhret ancak onun anlaşılabilirliği çağlarda gelmektedir.

Sanatçı gününe değil, ebediyete, gelecek nesillerin bireylerine de seslenmeyi hedeflemelidir. Böylesi büyük bir hedef, çoğunluğu küçük bile olsa ebediyet niyetleri taşımayan insanlar tarafından tabii ki anlaşılmayacaktır. Bu kızılacak değil, aff görülecek bir hâlet-i ruhiyedir. Dünyaya bir darb-ı mesel bırakabilmek ancak günü aşan hedeflerin varlığıyla, "söylenmiş" bir daha söylemekle değil; söylenmemiş ebediyen dillerde söy-letebilmeyi, insanlığa onunla ışık tutabilmeyi hedeflemekle mümkündür.

Bibliyografiya

1. Abdülkadir Karahan, Nâbî, Kültür ve Turz. Bak. Yay., Ankara 1987.
2. Ali Fuat Bilkan, Nâbî, Hikmet-Şâir-Tarih, Akçağ Yay., Ankara 1998.
3. Divan Edebiyatında Nâbî Ekolü-Eski Şiirde Hikemiyât.
4. Dehri Dilcin, Türk edebiyatında Atasözleri, TDK. Yay., Ankara 2000, (2. Baskı).
5. E.J. Wilkinson Gibb, Osmanlı Şiir Tarihi, (Ter: Ali Çavuşoğlu), Akçağ Yay., Ankara 1999, C.III-IV.
6. İskender Pala, Kronolojik Divan Şiiri Antolojisi (Dîvânü'd-Devâvîn), Akçağ Yay., Ankara 1995.
7. Mine Mengi, Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991.
8. Nâbî Divanı, (Yay: Ali Fuat Bilkan), MEB. Yay., İstanbul 1997, C.II.
9. Nâbî, Hayriye, (Haz: İskender Pala), Bedir Yay., İstanbul 1989.
10. Salim Divanı, (Haz: Adnan İnce), YÖK Matbaası, Ankara 1994.
11. Sabit Divanı, (Haz: Turgut Karacan), Sivas 1991.
12. Turgut Karacan, Sabit Divanı, Giriş bölümü .